

Interview med lodsejer: ”Vi risikerer at glemme naturen i den grønne trepart”

Anja Skov Granerud, journalist og kommunikationsansvarlig, Dronning Marys Center, Københavns Universitet, asg@samf.ku.dk

Lodsejer og landmand Henrik Bertelsen advarer om, at naturen risikerer at blive nedprioriteret i den grønne trepart, fordi fokus primært er på klima og miljø. Med afsæt i egne erfaringer fra et lavbundsprojekt peger han på, at naturhensyn bør tænkes ind fra starten, da det kan skabe både bedre natur, bedre miljøeffekter og lavere omkostninger. Han kritiserer samtidig det omfattende bureaukrati og de lange sagsbehandlingstider, som kan afholde lodsejere fra at deltage i den grønne omstilling. Derudover mener han, at manglende viden og en kultur i landbruget, hvor natur ikke prioriteres højt, står i vejen for bedre løsninger. Trods kritikken ser han den grønne omstilling som nødvendig og efterlyser et stærkere fokus på naturen for at udnytte de mulige synergier.

Henrik Bertelsen er lodsejer og optaget af at indtænke naturen i omlægningen af landbrugsjord. Han har bidraget med sine perspektiver i Impact Lab 2.0 og har desuden erfaring fra et større lavbundsprojekt, hvor han samarbejdede med Vejen Kommune. I denne artikel udfolder han sit syn på naturens plads i den grønne omstilling, tidsperspektiver og betydningen af den kultur, han ser inden for landbruget, hvor naturen ikke altid har en stemme. Alt sammen emner, der kan tænkes ind i udfordringerne med at skabe et mere demokratisk og bæredygtigt samfund.

Han har selv været blandt de første til at lægge jord om som led i omstillingen, men erfaringerne har gjort ham kritisk over for den måde, indsatsen bliver planlagt og gennemført på. Han opfordrer til,

at naturindsatser tænkes ind i udrulningen af den grønne trepart.

Henrik Bertelsen gik i gang med et lavbundsprojekt for omkring ti år siden, og hans kritik af forløbet beror sig særligt på, at indsatser til gavn for naturen ikke blev tænkt tilstrækkeligt ind i projektet. Noget, han genkender fra den grønne trepart, som aktuelt er ved at blive udrullet.

”Vi risikerer at glemme naturen i den grønne trepart. Alle de lokale grønne treparter bliver til planer, hvor de har taget udgangspunkt i klima og miljø. De siger, at det med naturen kommer nok senere. Det mener jeg er en fejl,” siger Henrik Bertelsen, der er lodsejer, landmand og formand for Familielandbruget Sydvest i Vejen.

Et projekt, der tilfældigt lykkedes

På Henriks egne arealer endte et konkret projekt med at give både bedre natur, bedre miljøeffekt og lavere omkostninger. Men ifølge ham skyldtes det mere held og egen indsats end systematisk planlægning:

”Da rådgiverne tegnede et vandløb ind, fordi der skulle ledes noget vand over mine arealer, var det en stort set lige linje fra A til B. Jeg spurgte, om vandløbet kunne sno sig, hvilket førte til et snoet vandløb i stedet for en lige linje.”

Resultatet blev markant bedre for naturen, men også økonomisk set:

”Nu fik vi et åbent vandløb, som er mere naturligt og naturrigt end en rørledning nede i jorden. Her viste det sig, at

vi fik en forbedret miljøeffekt, samtidig med, at vi fik en bedre natureffekt, og så blev det også væsentligt billigere.”

Men han understreger, at succesen ikke var planlagt.

“Det var en tilfældighed.”

Et simpelt forslag: Få natur ind fra start

Henrik efterlyser en enkel løsning: at naturfaglighed bliver en fast del af projekterne.

“Man kunne vælge at afsætte et lille beløb til, at nogen med naturbriller kigger projekterne igennem. Jeg er helt sikker på, at man så kunne få et bedre resultat.”

Og det behøver ikke være dyrt.

“Jeg tror, at projektet her i alt får en omkostning på 14 millioner eller sådan noget. At man så ikke kan afsætte 100.000 til en, der kigger på det med naturbriller, det synes jeg et eller andet sted er fjollet.”

Henrik Bertelsen endte med at søge om finansiering fra 15. Juni Fonden for at kunne betale for de naturindsatser, der ifølge ham var oplagte som en del af at lægge hans jorder om.

Tungt bureaukrati bremser indsatsen

Ud over naturhensynet peger Henrik på en anden stor udfordring: systemets langsommelighed. Hans eget projekt tog otte år at gennemføre.

“Jeg havde ikke troet, det tog otte år at lave et lavbundsprojekt.”

Og selv efter projektets afslutning kan der gå lang tid, før kompensation udbetales.

“Man kan komme til at vente over to år på at få sin kompensation for at udtage arealer. To dyrkningsår.”

Den slags ventetid risikerer at afholde lodsejere fra at deltage, mener han.

“Langsommelighed i systemet kan betyde, at nogen vælger noget andet.”

En kultur, der overser naturen

Kritikken retter sig ikke kun mod myndighederne, men også mod landbruget selv. Han fortæller, at natur sjældent fylder i landbrugets organisationer.

“Min klare oplevelse er at på naturområdet, der er de lige glade.”

Samtidig oplever han en mangel på anerkendelse fra kolleger:

“Mine kollegaer kan godt finde på at sige, at nu er jeg ikke rigtig landmand mere.”

Den kultur ser han også som en hæmsko for, at flere vælger at gøre som ham og bidrage til den grønne omstilling. Til gengæld er responsen fra omverdenen positiv.

“Da jeg havde været i TV-avisen og fortælle om nogle af de her ting, fik jeg mange positive tilbagemeldinger. Det var vildt fremmede mennesker, der skrev til mig, at de syntes bare, det var så super, det jeg havde lavet.”

Manglende viden og vaner står i vejen

Ifølge Henrik er det ikke kun kulturen i landbruget, der har betydning for, hvordan naturen forvaltes. Han peger på, at mange landmænd mangler viden om natur, og at det kan være svært at ændre vaner i faget.

“Der er rigtig mange, som ikke får viden og inspiration tilført. Der er helt vildt mange vaner i det.”

Selv har han ændret praksis markant, efter at have opsøgt viden fra foredrag og lignende. Han har blandt andet ladet sine dyr græsse i hele landskabet i stedet for at hegne søer og skove inde. Men det krævede viden om, hvad der er bedst for naturen og dyrene, før han lavede de ændringer.

“Jeg hegner mine 90 hektar ind, som mine dyr går på med skov og krat og søer og alt. Men det tog mig fire år at lave den ændring, fordi jeg ikke vidste, at det var bedre for naturen.”

Trods sin kritik tror Henrik på den grønne omstilling og ser den som nødvendig. Men hvis naturen fortsat behandles som en eftertanke, går vi glip af store muligheder, mener han.

"Jeg tror bare, man får bedre løsninger ved at tænke naturen ind fra starten af. Og jeg synes, det ville være en skam at gå glip af de synergier."